ו כְּתָבִי מהר"ר יִשְׂרָאֵל (תרומת הדשן פסקים וכתבים סי' קי).

כְּשֶׁמִּתְפַּלֵּל בְּלַחַשׁ, וּכְשֶׁיַּחֲזֹר הַתְּפִלָּה (יח) בְּקוֹל רָם אֵין צָרִיךְ (יט) לַחֲזֹר לְפִסְעַ שָׁלֹשׁ. (י) (אִם לֹא הִתְפַּלֵּל בְּלַחַשׁ רַק בְּקוֹל רָם, (כ) פּוֹסֵעַ שָׁלֹשׁ פְּסִיעוֹת אַחַר תְּפִלָּתוֹ שֶׁבְּקוֹל רָם) (אבודרהם סוף שמונה עשרה:) ו יְכְשֶׁיַּחֲזֹר הִתְפַּלֵּל בְּלַחַשׁ רַק בְּקוֹל רָם, (כ) פּוֹסֵעַ שָׁלֹשׁ פְּסִיעוֹת אַחַר תְּפִלָּתוֹ שֶׁבְּקוֹל רָם) (אבודרהם סוף שמונה עשרה:) ו יְכְשֶׁיַּחֲזֹר שְׁלִיחַ צִבּוּר הַתְּפִלָּה יֹאמַר גַּם כֵּן ה' שְׂפָתַי תִּפְתָּח', (אֲבָל (כא) אֵינוֹ אוֹמֵר בְּסוֹף הַתְּפִלָּה יִהְיוּ (יא) לְרָצוֹן') (דברי עצמו ובית יוסף (ד"ה כתב הרמב"ם) בשם אהל מועד (דלך ו ע"ט)):

קכד דִּין הַנְּהָגַת שְׁלִיחַ צִבּוּר בִּשְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה הַבְּרָכוֹת וְדִין עֲנִיַּת אָמֵן. וּבוֹ י"ב סְעִיפִים:

א ראש הַשָּׁנָה ל"ג (ע"ב). ב טור בְּשֵׁם הַגְּאוֹנִים. ג כָּל בּוֹ [סימן] כ"ז.

א א לְאַחַר שֶׁסִּיְּמוּ הַצִּבּוּר תְּפִלָּתָן, יַחֲזֹר שְׁלִיחַ צִבּוּר הַתְּפִלָּה, שֶׁאִם יֵשׁ מִי (א) שֶׁאֵינוֹ (ו) יוֹדֵעַ לְהִתְפַּלֵּל (ב) * יְכַוֵּן לְמָה שֶׁהוּא (ג) אוֹמֵר * וְיוֹצֵא בּוֹ. ב וְצָרִיךְ אוֹתוֹ שֶׁיּוֹצֵא בִּתְפִלַּת שְׁלִיחַ צִבּוּר לְכַוֵּן לְכָל מָה שֶׁאוֹמֵר שְׁלִיחַ צִבּוּר מֵרֹאשׁ וְעַד סוֹף, (ג) וְאֵינוֹ מַפְסִיק וְאֵינוֹ מֵשִׂיחַ, וּפוֹסֵעַ שָׁלֹשׁ פְּסִיעוֹת לְאָחֳרָיו כְּאָדָם שֶׁמִּתְפַּלֵּל לְעַצְמוֹ: **ב** [*] * ג שְׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁנִּכְנַס לְבֵית הַכְּנֶסֶת וּמָצָא צִבּוּר שֶׁהִתְפַּלְּלוּ בְּלַחַשׁ (ד) וְהוּא צָרִיךְ לְעַמֵּד לִפְנֵי הַתֵּבָה לְאַלְתַּר, יוֹרֵד לִפְנֵי הַתֵּבָה וּמִתְפַּלֵּל בְּקוֹל רָם לְצִבּוּר, (ה) וְאֵינוֹ צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְהִתְפַּלֵּל בְּלַחַשׁ. הַגָּה: וְכֵן אִם הוּא (ו) שָׁעַת הַדְּחָק כְּגוֹן שֶׁיָּרֵא (ז) * שֶׁיַּעֲבֹר זְמַן (ג) הַתְּפִלָּה, יוּכַל לְהִתְפַּלֵּל מִיָּד בְּקוֹל רָם, (ח) וְהַצִּבּוּר מִתְפַּלְּלִין עִמּוֹ מִלָּה * בְּמִלָּה עַד לְאַחַר הָאֵל (ד) (ט) הַקָּדוֹשׁ, (י) וְטוֹב שֶׁיִּהְיֶה אֶחָד לְכָל הַפָּחוֹת שֶׁיַּעֲנֶה אָמֵן אַחַר

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ב [כשו"ע] שְׁלִיחַ צִבּוּר, שֶׁהִתְפַּלְּלוּ כו'. וְעַיֵּן בְּשַׁאֲלַת יַעְבֵּ"ץ חֵלֶק א' סִימָן כ"א וְסִימָן כ"ז שֶׁכָּתַב, שְׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁהִתְפַּלֵּל בְּיָחִיד וְאִיתְרְמֵי לֵיהּ צִבּוּרָא וּמִכְרַח לֵילַךְ לִפְנֵי הַתֵּבָה, מִתְפַּלֵּל פַּעַם אַחֶרֶת בְּלַחַשׁ וְאַחַר כָּךְ יִתְפַּלֵּל בְּקוֹל רָם לְצִבּוּר, עַיֵּן שָׁם. וּבְכַרְכֵי יוֹסֵף (סק"ד) כָּתַב שֶׁאֵין דִּבְרֵי מְחַזְּרִים וּרְאָיוֹתֵיהֶם אֵין מַכְרִיעוֹת, עַיֵּן שָׁם. וְכֵן נִרְאֶה עִקָּר שֶׁלֹּא יִתְפַּלֵּל שׁוּב שְׁנִית עַצְמוֹ. וּבְשֶׁלְּ"ה (מסכת תמיד נר מצוה סי' סא) כָּתַב לוֹמַר יִהְיוּ לְרָצוֹן'. מִגֵּן אַבְרָהָם (ס"ק יד):

בַּאֵר הֵיטֵב

שֶׁהוּא מִתְפַּלֵּל שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִפְסַע שָׁלֹשׁ פְּסִיעוֹת, מַמְתִּין עַד שֶׁיִּכְלֶה הָאַחַר תְּפִלָּתוֹ וְאַחַר כָּךְ פּוֹסֵעַ הַשָּׁלֹשׁ פְּסִיעוֹת. שִׁירֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י סי"א): **ה** (י) **פְּסִיעוֹת.** דְּסוֹמֵךְ עַל הַקָּדִישׁ שֶׁאַחַר וּבָא לְצִיּוֹן, אַף עַל פִּי שֶׁמַּפְסִיקִין בְּקְרִיאַת הַתּוֹרָה וְהַלֵּל, כֻּלָּהוּ לְסַדֵּר תְּפִלָּה הֵם בָּאִים. תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן (סי' יג), מִגֵּן אַבְרָהָם (ס"ק יא). וְאִם רָגִיל לִפְסַע שָׁלֹשׁ אֵין לִמְחוֹת בְּיָדוֹ. הָרַדְבַּ"ז (ח"א סי' שלט). וְעַיֵּן הִלְכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק ב' סִימָן ש"ז: **ו** (יא) לְרָצוֹן. כִּי לֹא הִתְפַּלֵּל עַל

א (ו) יוֹדֵעַ. אֲבָל הַבַּקִּי אֵינוֹ יוֹצֵא בִּתְפִלַּת שְׁלִיחַ צִבּוּר. מִגֵּן אַבְרָהָם (סק"א): (ג) **אוֹמֵר.** וְצָרִיךְ שֶׁיְּבִין בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל סִימָן ס"ב (סק"א), עַיֵּן שָׁם: **ב** (ג) **הַתְּפִלָּה.** פֵּרוּשׁ שֶׁלֹּא יִהְגֶּה לְגַמְרֵי כָּל שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה בְּרָכוֹת תּוֹךְ זְמַן תְּפִלָּה. עַיֵּן סִימָן רל"ב סָעִיף א': (ד) **הַקָּדוֹשׁ.** דְּהֵינוּ גַּם נִסָּח הַבְּרָכָה לְדוֹר וְדוֹר עַד הָאֵל הַקָּדוֹשׁ

בְּאוּר הֲלָכָה

הַפְּסִיעוֹת צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה עֻקֵּב בְּצַד גֻּדֵּל וְגוּדֵל בְּצַד עֻקֵּב כַּכְּתֻבִים, וְיִדְּעֵ דְּזֶה הַלְּשׁוֹן מוֹרֶה עַל הַנָּעַת רֶגֶל אֶחָד וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַלֶּחֶם חֲמוּדוֹת בְּצַעֲמוֹ:

א * יְכַוֵּן כו'. כָּתַב הַמַּגֵּן אַבְרָהָם בְּסִימָן תקצ"א (ריש הסימן), **אִם אוֹמְרִים פִּיּוּטִים, אֵין מוֹצִיא מִי שֶׁאֵינוֹ בָּקִי, וְהַטַּעַם, דְּאִי אֶפְשָׁר לִשְׁמֹעַ כָּל הַפִּיּוּטִים וְהוּא בְּעֵין הַפְסֵק, וּמִכָּל מָקוֹם צָרִיךְ לַחֲזֹר שְׁלִיחַ צִבּוּר לִתְפִלָּה אַף בְּעֵת אֲמִירַת הַפִּיּוּטִים, כִּי לֹא יִמְנַע לִקְעָמִים שֶׁיִּתְפַּזְּנוּ מִי שֶׁאֵינוֹ בָּקִי וְיוֹצֵא בָּזֶה אֶלָּא שֶׁרָחוֹק הוּא.** פְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"ב):

* וְיוֹצֵא בּוֹ. וּמִי שֶׁפָּסַק לוֹ אִם הִתְפַּלֵּל שַׁחֲרִית בְּשַׁבָּת אוֹ מוּסָף בְּחֹל הַמּוֹעֵד שֶׁהִתְנַבְּנוּ בְּסִימָן ק"ז רְאֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזֹר וּלְהִתְפַּלֵּל מִטַּעַם דְּאֵין יָכוֹל לְכַוֵּן זֶה בִּנְדָבָה, עַיֵּן שָׁם, מִכָּל מָקוֹם יֵשׁ לוֹ תַּקָּנָה לִהְיוֹת שְׁלִיחַ צִבּוּר, וְחוֹזֵר הַתְּפִלָּה בִּשְׁבִיל הַתַּקָּנָה וְיוֹצֵא נַמִּי מִכָּפָק. פְּרִי מְגַדִּים (משב"ז סק"א):

ב * שְׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁנִּכְנַס וְכו'. מִשְּׁתִּימַת הַפּוֹסְקִים מִשְּׁמַע דְּזֶה הַדִּין אֲיִירֵי גַּם בְּשַׁחֲרִית, אַף עַל גַּב דְּעֵל יְדֵי זֶה לֹא יוּכַל לִסְמֹךְ אַחַר כָּךְ גְּאֻלָּה לִתְפִלָּה אֵין לוֹ לְחוּשׁ לָזֶה, דְּכָל יִשְׂרָאֵל עֲרֵבִים זֶה בָּזֶה וּמַשָּׂא עָלָיו לְהוֹצִיאָן יְדֵי חוֹבָתָן בְּקִרְשָׁה וּלְקִנּוּם תַּקָּנַת חַזַ"ל בְּחֲזָרַת הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר. וְאַף דִּיֵּשׁ לִדְחֹק וְלוֹמַר דִּלְעִנְיַן שַׁחֲרִית אֲיִירֵי זֶה הַדִּין שֶׁהַשְּׁלִיחַ צִבּוּר כְּבָר עִם הַצִּבּוּר עַד שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה וְיָצָא בֵּינְתַיִם וְעַד שֶׁבָּא כְּלוּ הֵם אֶת תְּפִלָּתָן, אֲבָל אִם כֵּן הָיָה לָהֶם לְפָרֵשׁ:

* שֶׁיַּעֲבֹר זְמַן הַתְּפִלָּה. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"ז) **בְּשֵׁם הַפְּרִי מְגַדִּים. וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי יֵשׁ לְעַיֵּן בָּזֶה, דִּבְשִׁלְמָא בִּמְנָחָה שֶׁיַּעֲבֹר הַזְּמַן לְגַמְרֵי מוּטָב לְדַלֵּג חֲזָרַת הַשַּׁ"ץ וְלְהוֹצִיא אֶת הַצִּבּוּר רַק בְּקִרְשָׁה, אֲבָל בְּשַׁחֲרִית אֶפְלוּ אִם יַעֲבֹר זְמַן דְּאַרְבַּע שָׁעוֹת אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יִקְרְעוּ חַזַ"ל תַּקָּנָתָם כְּדֵי לְהוֹצִיא אֶת מִי שֶׁאֵינוֹ בָּקִי בְּעֶצֶם חִיּוּב הַתְּפִלָּה שֶׁהוּא עַד חֲצוֹת:**

* בְּלַחַשׁ עַד לְאַחַר הָאֵל הַקָּדוֹשׁ. עַיֵּן בְּפְרִי מְגַדִּים (א"א סק"ה) **שֶׁהִסְכִּים דִּלְכַתְּחִלָּה רָאוּי לְצַבּוּר לְהִתְפַּלֵּל עִם הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר מִלָּה בְּמִלָּה עַד אַחַר שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה וּמוֹדִים, וְהֵם בְּלַחַשׁ וְהַשְּׁלִיחַ צִבּוּר יֹאמַר הַכֹּל בְּקוֹל.** וְכֵן בְּלִבּוּשׁ סִימָן רל"ג (ס"א) מַשְׁמַע דְּהַשְּׁלִיחַ צִבּוּר יִגְמֹר הַתְּפִלָּה בְּקוֹל, וּמִבַּאוּר הַגְּרָ"א בְּמֶה שֶׁרָמַז לְעֵיל בְּסִימָן ק"ט סָעִיף ב' מַשְׁמַע גַּם כֵּן לְכָאוֹרָה דְּסָבַר הָכִי, וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ד) שֶׁהִקְשָׁה מִשָּׁם אַדַּהֲכָא. וְתָעוּלָם אֵין נוֹהֲגִין כֵּן, **אֶלָּא תָּכֵף לְאַחַר הָאֵל הַקָּדוֹשׁ גַּם הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר מִתְפַּלֵּל בְּלַחַשׁ,** וְאוּלַי טַעַם הַמִּנְהָג מִשּׁוּם דְּכָרוֹב נוֹהֲגִין הַצִּבּוּר בָּזֶה מִשּׁוּם קְטַנֵּי אֱמָנָה אוֹ מַשְׁמִיעַ קוֹלוֹ בִּתְפִלָּתוֹ, כֵּיוָן דְּעַל יְדֵי הַדְּחָק הוּא עוֹשֶׂה כֵּן. כְּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים, אִם הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר הִתְפַּלֵּל כְּבָר בְּלַחַשׁ וְנִזְדַּמֵּן לוֹ לְהִתְפַּלֵּל חֲזָרַת הַשַּׁ"ץ בְּשָׁבִיל צִבּוּר אַחֵר, לֹא יִתְפַּלֵּל בְּלַחַשׁ פַּעַם שֵׁנִית: (ו) **שָׁעַת הַדְּחָק.** וּכְלֹא שָׁעַת הַדְּחָק (ז) הִסְכִּימוּ הָרַבֵּה מֵהָאַחֲרוֹנִים שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת כֵּן, כִּי עִקַּר הַתַּקָּנָה הָיְתָה מִדִּינָא לְהִתְפַּלֵּל מִתְּחִלָּה בְּלַחַשׁ וְאַחַר כָּךְ בְּקוֹל רָם: (ז) **שֶׁיַּעֲבֹר.** פֵּרוּשׁ שֶׁלֹּא יוּכַל לִגְמֹר הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר כָּל שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה בְּרָכוֹת תּוֹךְ זְמַן הַתְּפִלָּה, בֵּין בְּשַׁחֲרִית שֶׁיִּכְלֶה הַזְּמַן דְּאַרְבַּע שָׁעוֹת דְּשׁוּב אֵין לוֹ שָׂכָר תְּפִלָּה בִּזְמַנָּהּ וְכַנַּ"ל בְּסִימָן פ"ט (ס"א), וּבֵין בְּמִנְחָה דְּיַעֲבֹר זְמַנָּהּ לְגַמְרֵי, כֵּן מַשְׁמַע מִפְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"ד), וְעַיֵּן בְּבָאוּר הֲלָכָה (ד"ה שיעבור): (ח) **וְהַצִּבּוּר וכו'.** (ט) אַיִן הַשָּׁעָה דְּחוּקָה כָּל כָּךְ, לֹא יַתְחִילוּ הַצִּבּוּר רַק לְאַחַר שֶׁאָמַר הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר הָאֵל הַקָּדוֹשׁ: (ט) **הַקָּדוֹשׁ.** דְּהֵינוּ (ט) גַּם נִסָּח הַבְּרָכָה לְדוֹר וְדוֹר עַד הָאֵל הַקָּדוֹשׁ יֹאמַר עִם הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר מִלָּה בְּמִלָּה: (י) **וְטוֹב וכו'.** הֵיְינוּ (י) בְּשֶׁאֵין הַשָּׁעָה דְּחוּקָה כָּל כָּךְ, רַק שֶׁיִּרְאִים שֶׁמָּא יַעֲבֹר הַזְּמַן,

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

ה (יח) **בְּקוֹל רָם אֵין צָרִיךְ.** דְּסוֹמֵךְ עַל הַפְּסִיעוֹת שֶׁל הַקְּדִישׁ שֶׁאַחַר וּבָא לְצִיּוֹן, אַף עַל פִּי שֶׁמַּפְסִיקִין בְּקְרִיאַת הַתּוֹרָה וְהַלֵּל, וְאָבִינוּ מַלְכֵּנוּ, כּוּלְּהוּ לְסַדֵּר הַתְּפִלָּה בָּאִים וְקִדּוּשׁ שֶׁל אַחֲרֵיהֶם חוֹזֵר עִקַּר עַל תְּפִלַּת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה [תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן (סי' יג)]. וּמִכָּאן דִּקְדְּקוּ (כ) הָאַחֲרוֹנִים דְּאֵין לְשָׁלִיחַ צִבּוּר לְדַבֵּר בֵּינֵי וּבֵינֵי בְּשִׁיחָה [שֶׁלֹּא מֵעִנְיְנֵי תְּפִלָּה], כִּי הַקָּדִישׁ חוֹזֵר עַל הַתְּפִלָּה: (יט) **לַחֲזֹר.** וְאִם בָּא לִפְסַע גַּם אַחַר תְּפִלַּת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה (כא) אֵין לְמָחוֹת בְּיָדוֹ: (כ) **פּוֹסֵעַ שָׁלֹשׁ פְּסִיעוֹת.** (כב) דְּמִתְחִלָּה צָרִיךְ לִפְסַע וּלְהָפֵךְ עַל הַחֲנוּנִים שֶׁל עַצְמוֹ כְּגוֹן אֱלֹהַי נְצֹר, וְאַחַר כָּךְ צָרִיךְ אַחַר הַקְּדִישׁ עַל הַתְּפִלָּה שֶׁהִתְפַּלֵּל בְּעֵד הַצִּבּוּר: ו (כא) **אֵינוֹ אוֹמֵר וכו'.** דְּסוֹמֵךְ עַל תִּתְקַבֵּל צְלוֹתְהוֹן שֶׁאוֹמֵר לְבַסּוֹף. וּבְשֶׁלְּ"ה (מסכת תמיד נר מצוה סי' סא) כָּתַב לוֹמַר יִהְיוּ לְרָצוֹן', וְכָתַב הַגְּרָ"א וְדִבְרֵי הַשֶּׁלְּ"ה עִקָּר:

א (א) **שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ.** אֲבָל הַבַּקִּי אֵינוֹ יוֹצֵא (ג) אֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד בִּתְפִלַּת הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר. וַאֲפִלּוּ בְּשֶׁאֵינוֹ בָּקִי (ב) אֵינוֹ יוֹצֵא כִּי אִם בְּיֵשׁ עֲשָׂרָה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת: (ב) **יְכַוֵּן.** וְצָרִיךְ (ג) שֶׁיָּבִין בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, דְּאִם לֹא כֵּן א לֹא מַהֲנֵי אַף שֶׁשּׁוֹמֵעַ מִשְּׁלִיחַ צִבּוּר כָּל תֵּבָה, (ד) אֲבָל הַמִּתְפַּלֵּל בְּעַצְמוֹ בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ אֲפִלּוּ אִם אֵינוֹ מֵבִין הַלָּשׁוֹן יָצָא. וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן ק"א (סק"ב) בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה דְּעַל כָּל פָּנִים בְּרָכַת אָבוֹת יִרְאֶה לְהָבִין מַה שֶּׁהוּא אוֹמֵר, וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן ס"ב בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן ג': (ג) **וְאֵינוֹ מַפְסִיק.** הֵיְינוּ אֲפִלּוּ אִם שָׁמַע מֵאַחֵרִים בְּתוֹךְ כָּךְ אֵיזֶה קְדֻשָּׁה אוֹ בָּרְכוּ, וְכָל שֶׁכֵּן דְּאָסוּר לַעֲנוֹת בָּרוּךְ הוּא וּבָרוּךְ שְׁמוֹ, אֲבָל אָמֵן עַל כָּל בְּרָכָה צָרִיךְ לַעֲנוֹת וּכְדִלְקַמָּן בְּסָעִיף ו' דְּהוּא שַׁיָּךְ לְהִתְפַּלֵּל: **ב** (ד) **וְהוּא צָרִיךְ וכו'.** דְּאֵין בָּהֶם אֶחָד שֶׁיּוּכַל לְהִתְפַּלֵּל לִפְנֵי הָעָמוּד, דְּאִי לְאו הָכִי (ה) אֵין נָכוֹן שֶׁהוּא יִתְפַּלֵּל לָהֶם בְּקוֹל רָם, כֵּיוָן שֶׁלֹּא הִתְפַּלֵּל מִתְּחִלָּה בְּלַחַשׁ בְּשָׁבִיל עַצְמוֹ: (ה) **וְאֵינוֹ צָרִיךְ וכו'.** דְּיָצָא בָּזֶה גַּם בְּשָׁבִיל עַצְמוֹ, (ו) דְּכֵיוָן דְּלְאַחֲרִים הוּא מוֹצִיא לְעַצְמוֹ לֹא כָּל שֶׁכֵּן, וְאֵין בָּזֶה מִשּׁוּם קְטַנֵּי אֱמָנָה אוֹ מַשְׁמִיעַ קוֹלוֹ בִּתְפִלָּתוֹ, כֵּיוָן דְּעַל יְדֵי הַדְּחָק הוּא עוֹשֶׂה כֵּן. כְּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים, אִם הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר הִתְפַּלֵּל כְּבָר בְּלַחַשׁ וְנִזְדַּמֵּן לוֹ לְהִתְפַּלֵּל חֲזָרַת הַשַּׁ"ץ בְּשָׁבִיל צִבּוּר אַחֵר, לֹא יִתְפַּלֵּל בְּלַחַשׁ פַּעַם שֵׁנִית: (ו) **שָׁעַת הַדְּחָק.** וּכְלֹא שָׁעַת הַדְּחָק (ז) הִסְכִּימוּ הָרַבֵּה מֵהָאַחֲרוֹנִים שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת כֵּן, כִּי עִקַּר הַתַּקָּנָה הָיְתָה מִדִּינָא לְהִתְפַּלֵּל מִתְּחִלָּה בְּלַחַשׁ וְאַחַר כָּךְ בְּקוֹל רָם: (ז) **שֶׁיַּעֲבֹר.** פֵּרוּשׁ שֶׁלֹּא יוּכַל לִגְמֹר הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר כָּל שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה בְּרָכוֹת תּוֹךְ זְמַן הַתְּפִלָּה, בֵּין בְּשַׁחֲרִית שֶׁיִּכְלֶה הַזְּמַן דְּאַרְבַּע שָׁעוֹת דְּשׁוּב אֵין לוֹ שָׂכָר תְּפִלָּה בִּזְמַנָּהּ וְכַנַּ"ל בְּסִימָן פ"ט (ס"א), וּבֵין בְּמִנְחָה דְּיַעֲבֹר זְמַנָּהּ לְגַמְרֵי, כֵּן מַשְׁמַע מִפְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"ד), וְעַיֵּן בְּבָאוּר הֲלָכָה (ד"ה שיעבור): (ח) **וְהַצִּבּוּר וכו'.** (ט) אַיִן הַשָּׁעָה דְּחוּקָה כָּל כָּךְ, לֹא יַתְחִילוּ הַצִּבּוּר רַק לְאַחַר שֶׁאָמַר הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר הָאֵל הַקָּדוֹשׁ: (ט) **הַקָּדוֹשׁ.** דְּהֵינוּ (ט) גַּם נִסָּח הַבְּרָכָה לְדוֹר וְדוֹר עַד הָאֵל הַקָּדוֹשׁ יֹאמַר עִם הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר מִלָּה בְּמִלָּה: (י) **וְטוֹב וכו'.** הֵיְינוּ (י) בְּשֶׁאֵין הַשָּׁעָה דְּחוּקָה כָּל כָּךְ, רַק שֶׁיִּרְאִים שֶׁמָּא יַעֲבֹר הַזְּמַן,

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ה (כ) פְּרִישָׁה (סי' קכב סק"א) וּפְרִי מְגַדִּים (משב"ז סק"ט): (כא) רַדְבַּ"ז (ח"א סי' שלט) הוּבָא בְּאַחֲרוֹנִים: (כב) לְבוּשׁ וּמָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יג):

א (ו) פְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"א): (ב) בֵּית יוֹסֵף (ד"ה ולאחר שסיימו) וּפְרִי מְגַדִּים (שם): (ג) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב): (ד) פְּרִי מְגַדִּים (סק"ב): ב (ה) מוּכָח מֵאַחֲרוֹנִים: (ו) בֵּית יוֹסֵף (ד"ה כתב הכלבו): (ז) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ג) וּמַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק"ג) וּמָגֵן גִּבּוֹרִים (אלף המגן סק"ג) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (ח) בָּאֵר הֵיטֵב (סק"ד) וְדֶרֶךְ הַחַיִּים (דיני תפלת מנחה ס"ד): (ט) אַחֲרוֹנִים: (י) פְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"ה):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] ובשו"ע הרב (ס"ב) לא חילק בין שומע למתפלל בעצמו, ומשמע מדבריו שבשאר ברכות חוץ מאבות יוצא בשמיעה מהש"ץ אע"פ שאינו מבין.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

(ה) [ה] הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר (מהרי"ל (מנהגים)): **ג** ד קָהָל שֶׁהִתְפַּלְּלוּ וְכֻלָּם בְּקִיאִים בַּתְּפִלָּה, (יא) אַף עַל פִּי כֵן יֵרֵד שְׁלִיחַ צִבּוּר וְחוֹזֵר לְהִתְפַּלֵּל כְּדֵי לְקַיֵּם (יב) תַּקָּנַת חֲכָמִים. הַגָּה: וְאִם יֵשׁ יְחִידִים בַּקָּהָל שֶׁמַּאֲרִיכִין בִּתְפִלָּתָן, אֵין לִשְׁלִיחַ צִבּוּר לְהַמְתִּין (ו) עֲלֵיהֶם אֲפִלּוּ הָיוּ (יג) חֲשׁוּבֵי הָעִיר, וְכֵן (יד) אִם הָיָה מִנְיָן בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, (טו) אֵין לְהַמְתִּין *עַל אָדָם חָשׁוּב אוֹ גָּדוֹל שֶׁעֲדַיִן לֹא בָּא (בנימין זאב סימן קס"ח): **ד** ה כְּשֶׁשְּׁלִיחַ צִבּוּר חוֹזֵר הַתְּפִלָּה, הַקָּהָל (טז) יֵשׁ לָהֶם (ז) [ז] לִשְׁתֹּק (יז) וּלְכַוֵּן לַבְּרָכוֹת שֶׁמְּבָרֵךְ הַחַזָּן וְלַעֲנוֹת אָמֵן. וְאִם אֵין תִּשְׁעָה (ח) מְכֻוָּנִים לְבִרְכוֹתָיו, קָרוֹב לִהְיוֹת בִּרְכוֹתָיו לְבַטָּלָה, לָכֵן כָּל אָדָם יַעֲשֶׂה עַצְמוֹ (יח) כְּאִלּוּ אֵין תִּשְׁעָה זוּלָתוֹ (יט) וִיכַוֵּן לְבִרְכַּת הַחַזָּן. (יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁכָּל הָעָם (כ) יַעַמְדוּ כְּשֶׁחוֹזֵר הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר (ט) הַתְּפִלָּה) (הגהות מנהגים (סק"י)): **ה** ו עַל כָּל בְּרָכָה שֶׁאָדָם שׁוֹמֵעַ בְּכָל מָקוֹם, (כא) אוֹמֵר (כב) בָּרוּךְ הוּא

ד הָרַב דָּוִד אַבּוּדִרְהָם (שמונה עשרה ד"ה נשאל הרמב"ם ז"ל) בְּשֵׁם תְּשׁוּבוֹת הָרַמְבַּ"ם (פאר הדור סי' קמח). **ה** טוּר בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת אָבִיו הָרֹא"שׁ כְּלָל (ו') [ד'] (סי' יט). **ו** טוּר בְּשֵׁם אָבִיו הָרֹא"שׁ.

בְּאֵר הֵיטֵב

יֹאמַר עִם הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר מִלָּה בְּמִלָּה. בַּ"ח (ס"ג) בְּשֵׁם רַשַׁ"ל (בביאור לטור), וְכֵן כָּתְבוּ עוֹלַת תָּמִיד (סק"ג) וּשְׁיָרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י סק"ז). וְאִם אֵין הַשָּׁעָה דְּחוּקָה כָּל כָּךְ, לֹא יַתְחִילוּ הַצִּבּוּר רַק לְאַחַר שֶׁאָמַר הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר הָאֵל הַקָּדוֹשׁ. לֶחֶם חֲמוּדוֹת (דברי חמודות פ"ד אות טו), וְכֵן כָּתַב עוֹלַת תָּמִיד (שם). וּסְפָרַדִּים נוֹהֲגִים בְּכָל הַשָּׁנָה בִּתְפִלַּת הַמִּנְחָה שֶׁהַשְּׁלִיחַ צִבּוּר עִם הַקָּהָל אוֹמְרִים שָׁלֹשׁ רִאשׁוֹנוֹת בְּקוֹל רָם עַד לְאַחַר הָאֵל הַקָּדוֹשׁ, וְהַשְּׁאָר בְּלַחַשׁ, וְשָׁלֹשׁ אַחֲרוֹנוֹת אוֹמֵר הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר לְבַד בְּקוֹל רָם, עַיֵּן הָרַדְבַּ"ז חֵלֶק א' סִימָן ה' וצ"ד וק' וּבִכְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה סִימָן ק"א (הגה"ט): (ה) **הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר.** כָּתַב הָעוֹלַת תָּמִיד (סק"ד) דְּפָלִיג אַסְּעִיף ד' אִם אֵין תִּשְׁעָה מְכֻוָּנִים וְכוּ', וְלֹא דַּק, דְּהָכָא הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר מִתְפַּלֵּל פַּעַם אַחַת. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ו):

ג (ו) **עֲלֵיהֶם.** וְעַכְשָׁו נָהֲגוּ לְהַמְתִּין עַל הָאַב בֵּית דִּין, וְאִם אֵין אַב בֵּית דִּין בָּעִיר יֵשׁ לְהַמְתִּין עַל הַמִּתְפַּלֵּל מִלָּה בְּמִלָּה, אֲבָל כְּשֶׁמַּאֲרִיךְ אֵין לְהַמְתִּין עָלָיו, עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ז). כָּתַב בְּסֵפֶר חֲסִידִים סִימָן תשפ"ד שֶׁאִם אֶחָד צָרִיךְ לְהַאֲרִיךְ וְיָרֵא שֶׁיִּתְלוֹצְצוּ עָלָיו, יוּכַל לֵילֵךְ לְאַחֲרָיו בְּשָׁעָה שֶׁמַּתְחִיל הַחַזָּן אַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן לֹא גָּמַר תְּפִלָּתוֹ וְיַחֲזֹר לִמְקוֹמוֹ וְיִגְמֹר: **ד** (ז) **לִשְׁתֹּק.** עַיֵּן בִּתְשׁוּבַת הָרַמַ"ע מִפַּאנוֹ סִימָן ק"ב עַל הָאֲנָשִׁים שֶׁלּוֹמְדִים בְּעֵת חֲזָרַת הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר הַתְּפִלָּה אוֹ אוֹמְרִים תַּחֲנוּנִים, אִם מְכֻוָּנִים לְסוֹף הַבְּרָכָה לַעֲנוֹת אָמֵן כָּרָאוּי, אֵין לִמְחוֹת בְּיָדָם. אֲבָל בְּסֵפֶר וַוי הָעַמּוּדִים (עמוד העבודה פ"י) קוֹרֵא תִּגָּר עֲלֵיהֶם, עַיֵּן סִימָן צ' סָעִיף י"ח: (ח) **מְכֻוָּנִים.** מִזֶּה נִרְאֶה שֶׁאֵין מִצְטָרְפִין לְמִנְיָן מִי שֶׁאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ, אַף עַל גַּב שֶׁהוּא פִּקֵּחַ. טַ"ז (סק"ב). וְהַפְּרִי חָדָשׁ סִימָן נ"ה (ס"ח) כָּתַב דְּאִם מְכַוֵּן הַבְּרָכוֹת וּכְשֶׁרוֹאֶה עוֹנִין עוֹנֶה עִמָּהֶם, דּוּמְיָא דַּהֲנָפַת הַסּוּדָרִים מֵאַלֶּכְּסַנְדְּרִיָּא שֶׁל מִצְרַיִם, לְכֻלֵּי עָלְמָא מִצְטָרְפִין, עַיֵּן שָׁם: (ט) **הַתְּפִלָּה.** עַיֵּן הֲלָכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק ב' סִימָן פ':

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

[ה] **הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר.** עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְכָתַב בְּשִׁיָרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה"ט סק"א) אִם יֵשׁ עֲשָׂרָה אַף עַל פִּי שֶׁמִּקְצָתָם כְּבָר הִתְפַּלְּלוּ, כֵּיוָן שֶׁעַל כָּל פָּנִים אִיכָּא תִּשְׁעָה שֶׁעוֹנִין אָמֵן, 'אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת אֵל' מִקְרֵי, כֵּיוָן דְּאִיכָּא רֻבָּא שֶׁבַּעֲבוּרָם יְכוֹלִים לִפְרֹס עַל שְׁמַע וְלוֹמַר קַדִּישׁ וּקְדֻשָּׁה, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן ס"ט (מג"א ריש הסימן) מַה שֶּׁכָּתַב בִּתְשׁוּבַת מְנַחֵם עֲזַרְיָה (סי' פד). וּמַה שֶּׁכָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (שם סק"ד) דְּאִם (יֵשׁ שָׁם עֲשָׂרָה) [אֵין שָׁם שִׁשָּׁה] שֶׁלֹּא הִתְפַּלְּלוּ מַתְחִיל מִיָּד הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר בְּקוֹל רָם, עַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה שָׁם (סק"ב): **ד** [ז] **לִשְׁתֹּק.** עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב.

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

אֲבָל אִם הַשָּׁעָה דְּחוּקָה בְּיוֹתֵר, דַּי (יא) בְּמָה שֶׁהַתִּינוֹקוֹת יַעֲנוּ אָמֵן, אוֹ יַזְמִינוּ לְאֶחָד שֶׁכְּבָר הִתְפַּלֵּל שֶׁיַּעֲנֶה אָמֵן אִם אֶפְשָׁר לָהֶם בְּקַלּוּת, וְאִם לָאו (יב) אֵין לְהַקְפִּיד עַל זֶה כְּלָל, (יג) וְלֹא דָּמֵי לְמָה שֶׁכָּתַב בְּסָעִיף ד' דְּאִם אֵין תִּשְׁעָה מְכֻוָּנִים לְבִרְכַּת הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר הוּא קָרוֹב לִבְרָכוֹת לְבַטָּלָה, שָׁאנֵי הָתָם שֶׁכְּבָר הִתְפַּלֵּל פַּעַם אַחַת בְּלַחַשׁ וְהוּא מְכַוֵּן עַתָּה רַק בִּשְׁבִיל תַּקָּנַת חֲזַ"ל, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בָּזֶה שֶׁהוּא מִתְפַּלֵּל רַק פַּעַם אֶחָת: **ג** (יא) **אַף עַל פִּי כֵן יֵרֵד וְכוּ'.** עַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן ס"ט בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן א': (יב) **תַּקָּנַת חֲכָמִים.** שֶׁכְּשֶׁתִּקְּנוּ חֲכָמִים שֶׁיַּחֲזֹר שְׁלִיחַ צִבּוּר הַתְּפִלָּה (יד) לֹא הִצְרִיכוּ לְחַפֵּשׂ בְּכָל תְּפִלָּה אַחַר כָּל אִישׁ וְאִישׁ שֶׁבְּבֵית הַכְּנֶסֶת אִם יֵשׁ שָׁם מִי שֶׁאֵינוֹ בָּקִי אִם לָאו, אֶלָּא תִּקְּנוּ שֶׁיִּהְיֶה שְׁלִיחַ צִבּוּר חוֹזֵר הַתְּפִלָּה לְעוֹלָם שֶׁמָּא יִהְיֶה פַּעַם אַחַת בְּבֵית הַכְּנֶסֶת מִי שֶׁאֵינוֹ בָּקִי וְיוֹצִיאֶנּוּ הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר יְדֵי חוֹבָתוֹ: (יג) **חֲשׁוּבֵי הָעִיר.** מִפְּנֵי טֹרַח הַצִּבּוּר. וְעַכְשָׁו נָהֲגוּ שֶׁהַשְּׁלִיחַ צִבּוּר מַמְתִּין עַד שֶׁיְּסַיֵּם הָאַב בֵּית דִּין אֶת תְּפִלָּתוֹ, לְפִי שֶׁרֹב הָאֲנָשִׁים מִתְפַּלְּלִין בִּמְרוּצָה וְהַמִּתְפַּלֵּל מִלָּה בְּמִלָּה לֹא יוּכַל לוֹמַר קְדֻשָּׁה עִם הַצִּבּוּר, לָכֵן מַמְתִּינִים כִּי הֵם עוֹשִׂים שֶׁלֹּא כַּדִּין, לְפִיכָךְ אִם אֵין אַב בֵּית דִּין בָּעִיר הוּא הַדִּין דְּיַמְתִּינוּ עַל הַמִּתְפַּלֵּל מִלָּה בְּמִלָּה, אֲבָל כְּשֶׁמַּאֲרִיךְ אֵין לְהַמְתִּין עָלָיו, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ (לא.) עַל רַבִּי עֲקִיבָא כְּשֶׁהָיָה מִתְפַּלֵּל עִם הַצִּבּוּר הָיָה מְקַצֵּר וְעוֹלֶה. וּמִי שֶׁצָּרִיךְ לְהַאֲרִיךְ וְיָרֵא שֶׁיִּתְלוֹצְצוּ עָלָיו, יָכוֹל לֵילֵךְ לַאֲחוֹרָיו בְּשָׁעָה שֶׁמַּתְחִיל הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר אַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן לֹא גָּמַר תְּפִלָּתוֹ וְיַחֲזֹר לִמְקוֹמוֹ וְיִגְמֹר. וּבְכָל זֶה אִם כַּוָּנָתוֹ לְשֵׁם שָׁמַיִם בָּזֶה, שַׁפִּיר דָּמֵי [פְּרִי מְגָדִים (א"א סק"ז)]: (יד) **אִם הָיָה מִנְיָן וְכוּ'.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר, אֲפִלּוּ אִם עַל יְדֵי זֶה לֹא יַעֲבֹר זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע וּתְפִלָּה, דְּאִי לָאו הָכִי אֲפִלּוּ בְּיָחִיד צָרִיךְ לְהִתְפַּלֵּל, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַעֲבֹר הַזְּמַן: (טו) **אֵין לְהַמְתִּין וְכוּ'.** שֶׁכֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ עֲשָׂרָה יֶשְׁנָהּ שָׁם הַשְּׁכִינָה, וְעַל מִי יַמְתִּינוּ עוֹד. וּכְהַיּוֹם נִתְפַּשֵּׁט הַמִּנְהָג לְהַמְתִּין עַל אַב בֵּית דִּין, וְנִרְאֶה הַטַּעַם, מִשּׁוּם דְּהַמִּנְהָג כְּהַיּוֹם בְּעָרֵי יִשְׂרָאֵל לִקְבֹּעַ עִם הָאַב בֵּית דִּין בְּיַחַד עֵת לִלְמֹד אַחַר הַתְּפִלָּה, וְאִם כְּשֶׁיִּתְקַבֵּץ מִנְיָן תֵּכֶף יִתְפַּלְּלוּ יֵלֵךְ אַחַר כָּךְ כָּל אֶחָד לְדַרְכּוֹ וְיִגָּרֵם עַל יְדֵי זֶה בִּטּוּל תּוֹרָה, וּקְבִיעוּת לִמּוּד שֶׁלְּאַחַר הַתְּפִלָּה הוּא עִנְיָן גָּדוֹל וּכְדְאִיתָא בְּטוּר וְשֻׁלְחָן עָרוּךְ לְקַמָּן סִימָן קנ"ה עַיֵּן שָׁם, וּמִכָּל מָקוֹם לֹא יְאַחֲרוּ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע וּתְפִלָּה בִּשְׁבִיל זֶה. כָּתַב הָאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ו), יֵשׁ לוֹ לְהָרַב לְהַקְדִּים עַצְמוֹ לָבוֹא לְבֵית הַכְּנֶסֶת קֹדֶם כְּדֵי שֶׁלֹּא יַמְתִּינוּ עָלָיו: **ד** (טז) **יֵשׁ לָהֶם לִשְׁתֹּק.** הַיְנוּ לֹא מִבָּעֵי שֶׁאָסוּר לוֹמַר עִם הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר כָּל הַבְּרָכָה דַּהֲוֵי בְּרָכָה לְבַטָּלָה, אֲפִלּוּ לְמִנְקַט עִמּוֹ (טו) אֵיזֶה תֵּבוֹת מֵאֶמְצָעוֹ גַּם כֵּן אֵין נָכוֹן, (טז) דְּיֵשׁ לָחוּשׁ מִשּׁוּם שִׁיגְרָא דְּלִישָּׁנָא יוֹצִיא בְּרָכָה מִפִּיו, וְכָל שֶׁכֵּן אוֹתָם הַמַּגְבִּיהִים קוֹלָם וּמְזַמְּרִים עִם הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר דַּהֲוֵי כְּיֻהֲרָא, וְיֵשׁ לִגְעֹר בָּהֶם, דַּהֲוֵי כְּקַלּוּת רֹאשׁ. וּלְעִנְיַן אִסּוּר שִׂיחַת חֻלִּין כָּתוּב בְּסָעִיף ז': (יז) **וּלְכַוֵּן.** עַל כֵּן יֵשׁ לִיזָּהֵר מִלּוֹמַר תַּחֲנוּנִים אוֹ לִלְמֹד בְּעֵת חֲזָרַת הַשַּׁ"ץ, (יז) וַאֲפִלּוּ אִם מְכֻוָּנִים לְסוֹף הַבְּרָכָה לַעֲנוֹת אָמֵן כָּרָאוּי שֶׁלֹּא תִּהְיֶה אָמֵן יְתוֹמָה כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר (ס"ח), גַּם כֵּן לֹא יָפֶה הֵם עוֹשִׂים, שֶׁאִם הַלּוֹמְדִים יִפְנוּ לְלִמּוּדָם עַמֵּי הָאָרֶץ יִלְמְדוּ מֵהֶן שֶׁלֹּא לְהַאֲזִין לִשְׁלִיחַ צִבּוּר וְיַעַסְקוּ בְּשִׂיחָה בְּטֵלָה חַס וְשָׁלוֹם, נִמְצְאוּ מַחֲטִיאִין אֶת הָרַבִּים: (יח) **כְּאִלּוּ אֵין תִּשְׁעָה וְכוּ'.** עַל כֵּן (יח) יִרְאֶה לְכַתְּחִלָּה לְכַוֵּן לִשְׁמֹעַ כָּל הַבְּרָכָה וְלֹא סוֹף הַבְּרָכָה בִּלְבַד: (יט) **וִיכַוֵּן.** וְהָעוֹלָם (יט) נוֹהֲגִין לְצָרֵף לְמִנְיָן וּלְהִתְפַּלֵּל חֲזָרַת הַשַּׁ"ץ אֲפִלּוּ מִי שֶׁיּוֹדְעִין בּוֹ שֶׁמֵּשִׂיחַ וְאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ חֲזָרַת הַשַּׁ"ץ כָּרָאוּי, וְנִרְאֶה לִי דִּבְכְגוֹן זֶה טוֹב לְהִתְנַהֵג כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּסֵפֶר שֻׁלְחָן שְׁלֹמֹה (ס"ג) שֶׁיַּתְנֶה הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ בַּחֲזָרַת הַתְּפִלָּה שֶׁאִם לֹא יַעֲנוּ תִּשְׁעָה אָמֵן אַחֲרָיו וִיכַוְּנוּ לְבִרְכוֹתָיו, שֶׁיְּהֵא הַתְּפִלָּה הַהִיא בְּתוֹרַת נְדָבָה: (כ) **יַעַמְדוּ.** טַעְמָם, כֵּיוָן שֶׁמְּכֻוָּנִים וְשׁוֹמְעִים מִשְּׁלִיחַ צִבּוּר, וְשׁוֹמֵעַ כְּעוֹנֶה, וּכְאִלּוּ מִתְפַּלְּלִין בְּעַצְמָם דָּמְיָא, וְכֵן הָיָה מִנְהַג הַקַּדְמוֹנִים. וְעַכְשָׁו בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים כָּל אֶחָד עוֹשֶׂה כְּפִי דַּעְתּוֹ, וּמֵהֶם יוֹשְׁבִים וּמְשִׂיחִים [פְּרִי מְגָדִים (מש"ז סק"ב)]. (כ) וּבְתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת לִשְׁלִיחַ צִבּוּר, לְכֻלֵּי עָלְמָא אָסוּר מְדִינָא לֵישֵׁב בְּעֵת חֲזָרַת הַשַּׁ"ץ: **ה** (כא) **אוֹמֵר וְכוּ'.** וְאִם הוּא עוֹמֵד בְּמָקוֹם שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי לְהַפְסִיק (כא) כְּגוֹן בִּפְסוּקֵי דְזִמְרָה, וְכָל שֶׁכֵּן בְּבִרְכַּת קְרִיאַת שְׁמַע אֲפִלּוּ בֵּין הַפְּרָקִים, אָסוּר לְאָמְרוֹ. (כב) וְכֵן אִם שָׁמַע בְּרָכָה שֶׁחַיָּב בּוֹ וְהוּא מִתְכַּוֵּן לָצֵאת עַל יְדֵי הַמְבָרֵךְ כְּבִרְכַּת שׁוֹפָר וּמְגִלָּה וְקִדּוּשׁ וּכְהַאי גַּוְנָא, אֵין לַעֲנוֹת בָּרוּךְ הוּא וּבָרוּךְ שְׁמוֹ, דְּשׁוֹמֵעַ כְּעוֹנֶה, וּכְמַאן דְּאָמַר בְּעַצְמוֹ הַבְּרָכָה דָּמְיָא, וַהֲוֵי הֶפְסֵק בַּבְּרָכָה. [א] וְעַיֵּן בְּחַיֵּי אָדָם (ח"א כלל ה סי"ג) דְּנִשְׁאַר בְּצָרִיךְ עִיּוּן לְעִנְיַן דִּיעֲבַד, וְנִרְאֶה לִי דְּבִדִיעֲבַד אֵין לְהַחְמִיר בָּזֶה, עַיֵּן בְּסֵפֶר מָגֵן גִּבּוֹרִים (אלף המגן ס"ק יא) מַה שֶּׁכָּתַב בְּשֵׁם מַעֲשֵׂה רוֹקֵחַ (הל' ברכות פ"א הי"א): (כב) **בָּרוּךְ הוּא וּבָרוּךְ שְׁמוֹ.** וְרֶמֶז לָזֶה מִמַּה שֶּׁאָמַר הַכָּתוּב (דברים לב ג) 'כִּי שֵׁם ה' אֶקְרָא הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ',

בֵּאוּר הֲלָכָה

לְהַמְתִּין עַד שֶׁיְּסַיֵּם הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר הָאֵל הַקָּדוֹשׁ, וְקָשֶׁה לָהֶם לְהַשִּׂיגוֹ אַחַר כָּךְ לוֹמַר שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה וּמוֹדִים בְּשָׁוֶה, וְאִם כֵּן מַה תּוֹעֶלֶת יִהְיֶה אִם יִתְפַּלֵּל בְּקוֹל:

ג * **עַל אָדָם חָשׁוּב.** וּבִמְקוֹמוֹת שֶׁיֵּשׁ קִלְקוּל עַל יְדֵי זֶה כְּשֶׁלֹּא יַמְתִּינוּ, כְּגוֹן לְעִנְיַן תְּפִלַּת עַרְבִית שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ תֵּכֶף כְּשֶׁיִּתְקַבֵּץ מִנְיָן אַף שֶׁלֹּא הִגִּיעַ עֲדַיִן הַזְּמַן שֶׁל

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(יא) פְּרִי מְגָדִים (א"א סק"ה): (יב) מַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק"ה): (יג) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ו): **ג** (יד) לְבוּשׁ: **ד** (טו) אֵלִיָּה רַבָּה (סק"ז) וּפְרִי מְגָדִים (א"א סק"ח): (טז) בַּ"ח (ס"ד) וְאֵלִיָּה רַבָּה (שם): (יז) וַוי הָעַמּוּדִים (עמוד העבודה פ"י) וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ח) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים מִלְּעֵיל סִימָן צ' סָעִיף י"ח בְּהַגָּ"ה: (יח) אַחֲרוֹנִים: (יט) מָגֵן אַבְרָהָם לְעֵיל בְּסִימָן נ"ה סָעִיף קָטָן ח' בְּשֵׁם מַהֲרִי"ל (שו"ת סי' קנ): (כ) **פְּרִי מְגָדִים** (מש"ז סק"ב). **עַיֵּן שָׁם עוֹד דְּהוּא הַדִּין אִם יֵשׁ שֶׁאֵין בְּקִיאִים וְשׁוֹמְעִים מִשְּׁלִיחַ צִבּוּר, וְהוּא הַדִּין בָּאֹפֶן הַמְבֹאָר בְּסָעִיף י', הֲוֵה כְּאִלּוּ הִתְפַּלְּלוּ בְּעַצְמָם:** **ה** (כא) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ט) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (כב) דָּגוּל מֵרְבָבָה וְחַיֵּי אָדָם (ח"א כלל כ ס"ג) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים:

ליקוטי דברי הרב: א] וכן בשו"ע הרב (ס"ב) כתב: ואפשר שאפילו בדיעבד לא יצא ידי חובתו, כיון שמפסיק בין ה' למלכות בדבר שאינו מתיקון חכמים, הרי זה משנה ממטבע שטבעו חכמים בברכות, וצריך להזהיר לרבים שנכשלים בזה.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah